

00071

D A G B O K

fört på Spitsbergen
sommeren 1918
av
Jörgen Glöersen
stud. ing.

*Herr ingeniør W. Solheim
med hilsen!*

Jörgen Glöersen.

06yy00028

Denne dagbok er bygget på daglige notater under min deltagelse som ~~fotograf~~^{fotograf} i "Den norske statsunderstøttede Spitsbergenekspedisjon 1918".

Etter hjemkomsten ble dagboken renskrevet og noe supplert blant annet med støtte i et brev jeg skrev hjem fra Goës bay i Hornsund.

Dagboken er bare skrevet for å bevare i minnet den for meg uforglemmelige sommer 1918. Utover dette har den ingen pretensjoner.

Om ekspedisjonen ellers finnes endel opplysninger i "Resultater av den norske statsunderstøttede Spitsbergenekspedisjon. Bind I. Nr. 1. Adolf Hoel The Norwegian Svalbard Expeditions 1906-1926" (Oslo 1929)

O s l o , desember 1940.

J. G.

Dagbok, ført på Spitsbergen.
sommeren 1918.

Onsdag 10/7 1918.

Ja, nå er vi på Björnøya! Vi reiste fra Tromsø natten mellom søndag og mandag (i herligste solskinn) og kom hit i ettermiddag kl. 6. Her er vi omtrent midtveis mellom vårt eget Nordkap og Spitsbergens Sydkap. Björnøya er det mest gudsforlatte stykke jordklode jeg hittil har sett. Var en tur i land idag utover den nordlige del av øya, en trøstesløs stenørken som kalles "Helveðesmarken". Meget treffende! Den sydlige del av øya er et fjell-landskap. Det høyeste fjellet har det lite oppmuntrende navn Mount Misery. På stranden lå to vrak, en stor engelsk damper, som i tåken hadde rent like inn i Misery og en norsk ishavsskute "Laura", som hadde forsøkt å lande i Coal Bay - en kyststrekning som bare har navnet felles med en bukt. Laura ligger nå langt oppå stranden, like under "villa Tunheim", det vordende hovedkvarter for A/S Björnøens Kullkompani. Villaen fungerte både som kontor, funksjonær- og arbeiderbolig, proviantlager m.v. Senere i sommer skal der anlegges en brakkeby for 150 mann som skal overvintre.

11/7.

Forlot Björnøya kl. 4 imorges i strålende sol og svære dønninger. Vårt fartøy, motorkutter "Landsing" av Harstad, er med sine 48 fot ikke nettopp noen oseanfarer, men her oppe i ishavet greier den seg godt. Plassen er trang ombord. Akterut er det to køyer som til nød gir plass for 4 mann. Resten av ekspedisjonens 19 mann innretter seg forut og i lasterommet så godt det lar seg gjøre. I rommet lukter det ufyselig av råttent kobbekjøtt. Vi putter oss inn i soveposene og prøver å sove bort lukten og sjögangen. På dekk er det nok ikke rådelig å være for "landkrabber".

Freitag 12/7.

Fra vi fikk Spitsbergen i sikte tidlig imorges var alle mann på dekk. På hele turen har vi ikke sett antydning til ~~driftis~~. ~~8~~ imorges kastet vi anker inne i Hornsund ved Goës bay eller "Gäsehavna" som våre fangstfolk kalder den. Innseilingen var et syn jeg aldri glemmer. Hele fjorden blå som Middelhavet, full av små isbrekalver som har de mest fantastiske former og spiller i de vidunderligste farger, hvitt, blått og grønt. Vilde, takkede fjell på alle kanter. Mange av dem er helt røde - sandstensfjell. Og solen skinner over det altså men dag som natt. For en luft! For en herlig natur! - Nei, dette kan ikke beskrives - det må oppleves.

Mandag 15/7.

Lørdag og igår målte vi basis for trianguleringen. Meningen er når vi er ferdige omkring Hornsund å arbeide oss nordover med triangelnettet herfra til Bellsund. Samtidig skal terrenget kartlegges fotogrammetrisk. Det parti jeg skal være med skal dra over innlandsisen med sleder, en tur som hittil aldri er gjort. Et annet parti skal i to båter ro rundt kysten. Begge ferder risikable nok. Særlig hvis været slår seg vrangt. Idag begynte det å blåse litt. Med Landsing dro vi inn til Adria bay (innerst i Hornsund). Fikk ordre om å bestige en omtrent 400 m høy topp der. Oppstigningen gikk greit. Dertil hadde jeg med meg 2 mann til å bære instrumenter. Fra toppen prektig utsikt mot Hornsundtinn, det høyeste og vildeste fjellet på Sydspitsbergen (1430 m o.h.). Naturen gikk gjennom en småstenet ur (knyttnevestor sten) som ligger i omtrent 30-35° helling. Slik ur er håpløs å gå oppover, da en glir 2 skritt tilbake for hvert en går fram. Men nedover går det fort. Flere hundre meter skliddet vi som i en snebakke. Stenspruten sto om oss.

Om aftenen dro vi på kobbejakt. Underlig å ro i skodden mellom isflakene, - allting ruver så stort! Og så stille alt er her! - 9 kobber mistet livet, men det var ikke min feil

Tirsdag 16/7.

Kom iseng ved 10-tiden igår. På morges bar det av-
gårde sammen med Bertram opp på en ny topp nordenfor Adria bay,
ca. 750 m høy. Ihvertfall en gang underveis følte jeg meg litt
uvel. Da lå jeg på maven over en smal egg og kikket 300 meter
loddrett ned på blåisen og torde ikke røre meg. Det er ikke så
lett å klatre i Spitsbergenfjellene med et tungt instrument på
ryggen. Og alt fjellet er råttent. Aldri er en sikker på fot-
feste. Selv Bertram som er sjømann og vant til å klatre i rig-
gen, syntes dette var ukoselig. Men det gikk da godt. Er nå
vel nede igjen etter fullført arbeide - en elegant varde står
igjen på toppen. Vardebyggingen går lett, det er bare å bryte
blokker ut av fjellet med nevene.

12 natt.

Siden jeg sist skrev har jeg vært i Bürger bay (på
nordsiden av Hornsund) og fotografert. Det måtte gå fort for
vi så skodden var på vei vestfra innover fjorden. Ishavsskod-
den er lumsk. Den kommer med en spøkelsesaktig fart og er like
ugjennomtrengelig som Londonertåken. Vi satte imidlertid kurs
for vårt standkvarter Goës bay. En slik tur i tett skode mel-
lom isen er spendende. Det går med sakte fart. Det holdes
skarpt utkikk. Kl. 10 omtrent gikk vi på grunn. Et kraftig
støt - og baugen sto rett i været! Står nå bom fast på et
undervannsrev. Heldigvis er det stille og noen isfjell er ikke
i nærheten. Er nå så søvning at jeg tiltross for situasjonen
må se å få sove. De siste 3 døgn har det ialt blitt bare 5
timers søvn. Det arbeides på Spitsbergen, når været er bra,
uansett dag eller natt!

Onsdag 17.

Kl. 6 em. våknet jeg etter 18 timers uavbrutt dvale,
men da var jeg også uthvilt. Landsing lå nå for anker i Gåse
havna. Ved å flytte all lasten akterut hadde de fått varpet
løs skuta utpå morgensiden.

Torsdag 18.

Rodde med to mann til Hohenlohe, et fjell på syd-siden av fjordmunningen. Tungt å bestige, da uren helt til-tops var usedvanlig storblokket og skarp. Sureste jobben min på lenge. Særlig roturen: motvind og neglesprett. Sitter nå på en hvalrosshvirvel og skriver. Her er så stille. Tyvjoer, måker og terner jager hverandre like over hodene på oss. Ternene er frekke. Kommer vi i nærheten av redene deres - de bygger dem på stranden - flokker de seg over oss, stuper rett ned og kakker oss med nebbet i hodeskallen. De har min sympati. De verger seg mot overmakten så godt de kan.

Vi har teltene våre på stranden. Fra leiren ser vi rett over fjorden den mektige "Hansbre" ("Glacier Hans"), utgangspunktet for innlandspartiets sledetur. Hansbreens front raker på det høyeste parti en 50-60 m loddrett opp fra sjøen. Foruten Hansbreen munner det ut 6 andre store breer i Hornsund. De kalver uavlatelig, veldige isblokker ramler i sjøen med tordenbrak, - intet under at fjorden til sine tider kan være fullpakket av is. Øst for Hansbre raker "sofiakammen" i været. Det er en mektig, overordentlig vill fjellkjede, som strekker seg mot nord innover innlandsisen. Hvor langt er det ennå ingen som vet.

Hele stranden omkring leiren er full av gamle hval- og hvalros-skjeletter, sikkert etpar hundre år gamle. Det har nok været adskillig hvalrossfangst her i gamle dager, da russerne holdt til heroppe. Nå er Spitsbergen-hvalrossen borte. - Vi har også andre synlige vidnesbyrd fra "russetiden". Et par hundre meter fra leiren ser vi 7 rektangelformede stenhauger. Det er graver som huser de jordiske levninger av fangstfolk, omkommet heroppe i tåkeheimen for langsommelig tid tilbake. Når gravene finner vi rester av en gammel stenhytte. Der bodde vel russerne.

Men også i våre dager ferdes det fangstfolk i Hornsund, og nå vel utelukkende nordmenn. To temmelig ferske isbjørnskjeletter forteller oss at jakten ikke har vært resultatløs.

Oppe på sletten under Mount Tschelbycheff ligger restene av en overvintringsstasjon fra 1899. Den ble benyttet av en svensk-russisk gradmålingsekspedisjon. På avstand ser husene ennå nokså flotte ut. Men ved nærmere ettersyn viser det seg at taket er blåst av to av dem, Bare et lite hus på to rom, sannsynligvis en badstue, har unngått denne skjebne. Vinduene er tatt ut, alt inventar forsvunnet. Alle gulver er dekket av et 1½ meter tykt islag. På hovedbygningens fasade står et stort skilt med norsk og engelsk tekst: "Dette hus med alt inventar er den russiske regjerings eiendom. Alt tillates brukt av fremmede, dog kun i ytterste nödsfall." - Sic transit gloria mundi.

Nå er vi ferdige i Gåsehavna. Imorgen skal vi sette over fjorden til Isbjörnhavna, vestenfor Hansbre.

Fredag 19.

Det ble nok ikke noen tur over fjorden. Vi våknet kl.6 morgen ved at teltet holdt på å blåse avgårde over hodene våre. Kom oss fort ut av posene og fikk forankret teltbardunene.

Senere.

Nå er det en veritabel öststorm av verste slags. Det så stygt ut for Landsing imorges. Stormen förte den innover mot stranden, ankeret fikk ikke feste i bunden. Et halvt hundre meter fra land fikk de motoren igang og skuta var reddet - for annen gang på et døgn - fra en sörgelig ende. Det kan vi være gla for! Nå ligger Landsing med begge ankerne ute og motoren igang. Orkan! Har nettopp flyttet teltene i ly bak russehusene, det gikk ikke å ha dem nede på stranden. Det var ingen liketil jobb. Henimot kl.12 var vi i orden og kokte sjökolade, vel den kraftigste jeg noensinde har satt tillivs. Men den varmet "ljufligt i magen".

Kl. 1. Stormen öker fremdeles, selv russehusene levner oss ikke ly. Teltveggene blafrer så det er uråd å være inne. Bardunene ryker uabløtelig. Sannelig er det slitsomt å holde orden på sakene. Vi er tre mann i teltet, 2 meter i firkant.

Senere. Har nå flyttet teltet vårt bak vestsiden av huset,

der er det best ly i öyeblikket. Stormen har kanskje gitt seg litt. Hvalfett-havregröten til aftens smakte bra, men luften her gir også appetitt.

Lördag 20.

Å nei, stormen har ikke gitt seg. Fjorden står i en eneste rokk. Selv lagunene på land blir pisket til stöv. Det er nesten uråd å stå oppreist ute. Et isfjell er strandet borte på odden - sjösprøyten står høyt over det.

Söndag 21.

Like ille, d.v.s enda verre. Vi anslår vindstyrken til 35 a 40 m/sek.

Igår ettermiddag måtte vi flytte inn i selve russehusene. Noen bor i hovedbygningen, noen i observatoriet og resten, blant andre Aksel og jeg, har slått seg ned i badstuen. Vi hadde en svær sjau med å planere isen. Senere tok vi mursten fra ovnen og bord fra de nedblåste takene og laget gulv av. Oppå der slo vi teltet. Nå har vi det svært bra. Tiden går med å utbedre boligen, avlegge visitter hos de andre, prate, röke, skrive og lage mat. Og sove, ikke å forglemme. I formiddag har vi bl.a.laget en stige så vi lettvint kan komme inn og ut av dören, d.v.s.vinduet. Gulvet ligger nemlig i höyde med vinduskarmen. (Den egentlige döer er frosset fast i isen, så den går det ikke an å bruke). Werenskiöld og Holst bor ved siden av oss, de har fått nesten all isen ut av sitt rom og har det også bra, omenn litt vått. Werenskiöld holdt forresten på å sette livet til idag. Vi skulle sikre de to robåtene vi hadde i land. Den ene hadde vi fylt med sten og fortöyet i et digert hvalrossben. Så skulle vi ta den andre som lå med bunnen i været nede i en grop. Det ble med tanken. Vi ser plutselig båten gjöre et kast og så foreta en rask luftfart 70-80 meter bortover og høyt tilværs som var det en virkelig flyvebåt. Ved landingen ble den nokså ödelagt, men Werenskiöld mener allikevel den kan komme til nytte og gir seg avgårde for å redde. Lange Werenskiöld skjener bortover stranden, - det er ikke lett å holde balansen. Og småstenene spruter om örene på ham. Da tar et nytt

vindkast og sender båten, eller rettere restene av den, kloss forbi hodet hans. Den bommet heldigvis, men det så stygt ut. En stund etter kom W. tilbake med alt som var igjen av båten: fanglinen. - Nå begynner det også å bli knapt om provianten. Alt igår var det slutt med hermetikken, så nå lever vi på havregryn, svsker og poteter. Men hjemme i Norge har de jo også rasjonering. - Ombord har de nok. Det hjelper bare oss så lite i øyeblikket.

Soveposene er prektige. Edderduns. Når jeg trekker luen godt nedover ørene og tuller skjerfet etpar ganger rundt hodet så bare nesen er fri og så putter meg godt ned i posen, da har jeg det minst likeså godt som Jeppe i baronens seng, - uten sammenligning forøvrig. Vi har nokså meget petroleum i land, så primussen står og brenner. Det varmer ikke så verst.

Mandag 22.

Storm fremdeles. Igårftes var det såvidt en liten pause så to mann tok risken og rodde ut til Landsing og provianterte. Det var hyggelig å få en hilsen fra folkene ombord - første gang siden løde. Skuta hadde nok vært nær ved å gå hinsides. Hva skulle vi da ha gjort?

Tirsdag 23.

Igårftes så det igjen ut til bedring. Midnatt kom Hoel og Rövig iland på besøk. Men de kom seg ikke ombord igjen, da stormen senere frisknet til. Rokken går høyt ute på fjorden fremdeles, men herinne i havnen er det bedre nå. Natten brukte vi til en tur sydover Goës bre for å se på en av de Geer oppdaget bresjö. Den var nå nesten uttørret, men bunden var dekket av isblokker, kanskje opptil 40 m høye. Mesteparten var pyramideformede, de så ut som gigantiske sukkertopper. Alderen hadde gitt dem et gråaktig skjær, mange av dem så derfor ikke ut som uskyldige sukkertopper, men kunne heller lignes med "formummede gespenster" eller noe i den smak. Iallfall gjorde denne merkelige innsjøen et temmelig dystert inntrykk, som stillheten og den eiendommelige blygrå belysning gjorde sitt til å forsterke. Vi döpte sjøen "de fortapte sjæles sjö".-

Turen opp og ned var temmelig drøy. Selve breoverflaten var på sine steder bare sørpe, vi vasset ofte tilkness og vel så det. - Iseng kl. 4-5 morgen.

Onsdag 24. juli.

Revelje kl. 3 em. Stormen har lagt seg på fjorden også nå, så endelig idag kan vi sette over. Ankom Isbjørnhavna 6 em. og gikk straks igang med å losse provianten og alt det andre utstyret vårt. Leiren vår her ligger på stranden, etpar kilometer fra et fugleberg. Myriader av alker, måker og hva det nå er altsammen holder til derborte. Vi ser dem ikke, men vi hører dem. Det låter som fossedur. - Av og til rutsjer en Hansbrekalv ut i fjorden med veldig rabalder. Bølgene skyller da langt oppover stranden mot teltene våre. Det ville nok "blitt bøljer" i Björviken også om kornsiloen plutselig fant på å ramle utabords !

Torsdag 25. juli.

Igår kom vi iseng kl. 4 idagmorges - imorges sto vi opp kl. 4 i ettermiddag. Det har falt seg slik at vi har gjort natt til dag - og omvendt. Vi har nok ikke råd til å kaste bort tid med å komme i orden med dagene igjen. - Skodden er nå borte, for første gang siden 17de ser vi igjen sol og blå himmel. Vidunderlig! Det fine været ble benyttet til alminnelig toppbestigning. Min oppgave var "Fannys topp" på østsiden av Hansbreen. Holst var deroppe før stormen og satte en varde. Han mente den var lei å komme opp på med instrumenter. Derfor fikk jeg med meg både Aksel og ennå en mann. Det gikk da forholdsvis greit, på det siste stykket til toppen hadde vi god bruk for tauet. - Dette skriver jeg egentlig imorgen, for kl. er nå 2 natt. Vi sitter på en nabb ved stranden og venter på Hoel som skal komme og hente oss med robåten. Har tenkt et bål av litt drivved som vi har plukket sammen. Montro hvor den veden er kommet fra? Kanskje er den drevet med strømmen helt fra den Mexikanske golf. - Aksel korter tiden med skrøner.

Landsing forlot oss i ettermiddag og skal nå ut på dybdemålinger i Isfjordgapet. Avtalen er at den skal være i

Recherche Bay (på sydsiden av Bellsund) 15de august. Til den tid mener Hoel at både innlandspartiet og kystpartiet er fremme.

Fredag 26. juli.

Revelje ca. 2 em. Kystpartiet forlot oss ved firetiden i to robåter. Werenskiold og Solheim er hovedsmenn i hver sin. Vi syv som var igjen fulgte dem med öynene, der de rodde avgårde mellom isflakene helt til de forsvant bak odden. Så tok vi fatt med å bryte vår egen leir. Kolly for kolly ble lempet opp på breen. Det var en tung jobb for vi måtte over en svær sidemorene. Oppe på isen lastet vi all bagasjen på våre to Nansensleder. Det ble en 300-350 kg. på hver.

Etter nesten 12 timers arbeide er vi omsider ferdige til å dra avgårde. 3 mann spenner seg foran hver slede, mann nr. 7 (Hoel) skyver på den tyngste og ser at alt går i orden. Trekktauene er ulike lange for at alle 3 kan dra mest mulig i samme retning. Breen stiger temmelig raskt oppover, men det går allikevel nokså lett. Stormen har tørket breoverflaten så "sörpere-regionen" blir mindre merkbar. Her og der er det nok litt blött og da synker sleden dypt nedi så pakkassene butter imot. Da må det ofte et skippertak til for å få dem løs. Men luften er klar og lett, humöret höyt, og vi trekker med liv og lyst. Vi legger oss i selen i ordets mest bokstavelige forstand. Det leter litt på skuldrene til å begynne med, men det får ikke hjelpe. Vi innstiller all vår åndelige og legemlige energi på det ene: å trekke. Vi vet at veien er lang og kanskje vrang. "It's a long way to Tipperary", så det gjelder å nytte tiden.

Lördag 27.

kl. 12 middag. Barometret viser 290 m.o.h. Det har vært en dröy jobb å komme hit, og nå puster vi litt ut, mens Koller stiller opp teodolitten og "tar en brestasjon". Vi har nå det herligste påskeföre, de fleste av oss har tatt ski på. Solen brenner og det er stille. Det er et skjærende hvitt lys, solstrålene reflekteres jo fra hvert eneste lite krystall på

denne endeløse isflate. Tar vi av snebrillene et aldri så lite blunk, svir det i øynene og etterpå er vi helt blinde.

Kl. er nå 2 middag, vi har spist og har krøpet i posene, søvnige alle mann etter 24 timers uavbrutt og slitsom aktivitet som trekkdyr. I naboteltet snorker alle mann, fire par nesebor i full virksomhet. Vi får visst se å få sove vi også. Godnatt! Nei, det er sant. Goddag.

Søndag 28. juli.

Skodde - skodde - skodde. Den står som en vegg. Det blir nok å helligholde hviledagen idag. "Den kan godt bli liggende en uke" sier Hoel for å trøste. Hjertelig takk. Vi ligger i posene hele dagen. Av og til må vi jo litt ut for å "se på været", da blir vi gjennomvåte, så yr er skodden. Bare 10 meter borte har vi en dyp sprekke. Det er praktisk - men det gjelder å holde balansen. Det er fuktig inne i teltet også. Utpå aftenen begynte det å klarne opp. Det er nå etpar kuldegrader og bitende nordenvind.

Mandag 29.

Kl. 1 natt forlot vi leiren i ideelt före. Surt og kaldt, men vi trekker oss snart varme. Det bærer stadig mot nord. Etter 2 timers spurt slår vi leir like under "Sofias Ende" som vi mer treffende enn egentlig smakfullt döper Sofiakammens nordligste takk. Den raker ikke 100 meter opp over breen engang, resten er gjemt under isen. - Alle mann skal på topp. Aksel og jeg fikk "Tetraederet", en av de høyeste om ikke den allerhøyeste av toppene på Sofiakammen.

Kl. 11 fm. 900 m.o.h. På topp etter 4 timers tung, men ikke egentlig vanskelig oppstigning. Det måtte da være uren. Den var så løs at vi hadde all vår forsiktighet behov. Svære blokker på flere tons mister rett som det er likevekten, tilsynelatende uten noen foranledning og farer i veldige byks ned mot isen, river underveis med seg hva de støter på, en hel Åsgårdsrei av sten fyker nedover tilslutt. Det holder et bestialske leven, og ukoselig er det å stå i uren og se på. Det

er som hele fjellet vil ramle sammen. Blokkene slås i filler på farten nedover, alt står i en rök. Enkelte biter når helt ned på breen, vi følger dem med öynene. De lager dype furer bortover isen. Lenge etter hörer vi småsten risle nedover uren som en bekk. Tilslutt blir det rolig igjen og bare en intens kruttluft minner om lavinen. Mange av blokkene behøver bare et lite vindstöt, ja kanskje bare litt ensidig solvarme for å rutsje avgårde slik. Så det gjelder å velge de rette trappetrin.

Det var så varmt oppover uren i solskinnet at vi kastet jakkene. På lune steder, hvor forvitringen gjennom tidene hadde laget litt "jordsmon", slumpet vi over de vakreste små arktiske blomster. Uanselige, ja, men heroppe hvor öyet ellers bare ser is og gjell, hav og himmel, gjør de en rent blöt om hjertet. Vi pyntet oss med en hver.

For en utsikt heroppefra! Fra nordvest til nordöst raker topp etter topp opp av isdekket så langt öyet kan se. Der - litt i vest - skim-tes fjellene på Prins Karls Forland, over 200 km borte! I öst Storfjorden, denne vanskelig tilgjengelige passasje mellom Vest-Spitsbergen og Edge-Island, mange ishavsskuters bane. Mot syd følger blikket Sofiakammens forrevne tinderekke helt ned til Hornsund. Fjorden ser så blå og blid og uskyldig ut heroppefra. Der har vi Gåsehavna, der Tschebycheff og Sawitch, det er så langt borte altsammen og ser så smått ut på denne avstand. "Fanny" ligner mest en liten murtue. Bare Hornsundtinden imponerer fremdeles. Og i vest blåner havet, det også så speilblankt og uskyldig, men langt ute i horisonten ligger en veldig gråhvit skoddebanke, ferdig til å velte seg inn over landet.

Hvor her er stille, ikke et vindpust, ikke et vingeslag fra en oppskremt fugl, ikke engang en flue eller en mygg liver opp i dette dödens land.

I teltet, aften. Hjemturen fra Tetraederet gikk lettvent. Ned fra toppen skled vi mest på en is-skavl. En tidsbesparende, men ikke ufarlig sport. Fra fjellfoten og til leiren vel en halv mils skitur, mange mindre breelver

å passere underveis.

Ved 6-tiden i ettermiddag fikk vi oss en forskrek-
kelse. Hoel, som "sod utafør på kikk", ropte inn til oss i
posene at han så noe så besynderlig rart. Vi ut. Hoel peker.
Ja se, langt derborte, der i sydvest ser vi på breen noe
stort sort noe som beveger seg! Opp med kikkerten. Er det en
av triastidens kjempeögler, som går igjen? En veldig krum-
met rygg - vi synes vi ser takker på den også - beveger seg
langsomt opp og ned bak en forhøyning på breen. Dyret har
kurs rett på oss, iallefall beveger det seg ikke til sidene.
Nå blir vi var også et til, noe bakenfor, med samme takkete
rygg, samme regelmessige bevegelse, opp, ned, opp ned, Tyde-
ligvis en mindre utgave av samme art, en kalv kanskje? Det
begynte virkelig å bli litt uhyggelig, hva skulle vi stille
opp mot bestene? En geværkule ville vel bare erte dem.
Sultne var de vel også. Heroppe på innlandsisen er jo ferskt
kjøtt sjeldne varer. Kunne det være to moskusokser som var
kommet med isen fra Grønland? Umulig av mere enn en grunn.
Aksel foreslog på sitt tørre nordlandsk at det var "Bambus-
okser - som gikk og beitet". Hva han mente med det beholdt
han for seg selv. Tilslutt tok to mot til seg og la avgårde
på en speidertur mot uhyrene. For sikkerhets skyld tok de
tau med, de tenkte vist å ta kalven i lasso! En halv time
etter kom ekspedisjonen beroliget, men noe slukøret tilbake.
Fra et høytliggende punkt på breen fikk de forklaringen:
"Bambusoksene" var toppene av en stor og en liten nunatakk.
De lå mange kilometer borte. At de beveget seg slik skyldtes
hva jo enkelte av oss etterhånden begynte å ane, et velkjent
optisk fenomen, noe i likhet med den kjente "sitring" av
luften i solvarmen. Men mystikken - ensomheten - gjorde vel
også sitt til å forsterke virkningen.

Etter disse sindsbevegelser sov vi godt til kl. 7
morgen.

Tirsdag 30. juli.

Skodden ligger nå tett over oss igjen. Men teltet
og soveposene er tørre, og tiden går fort. Det er alltid nok

å gjöre i et telt. Smakte godt å spise frokost til normal tid. Det går mest på havregröt, den koker vi så fet at hvalfettet renner i bekker på overflaten. Utrolig hvor appetitten og fettbehovet tiltar med breddegradene. Det ser vi daglig eksempler på. Hjemme griner vi på nesen av "krigssmörret", - her er det en delikatesse. Og Aksel og jeg skiftes om å drikke oljen av tomme sardinbokser.

Ute er det nokså svalt til å være midtsommers, antagelig et par kuldegrader.

Onsdag 31. juli, aften.

Her ligger vi ennå. Skodden er like tykk og like våt. Hoel småsover med snadden i munnen og brummer av og til noe om "den fordömte skodda". Var i ettermiddag en tur opp til varden på Sofias ende. Så ikke mange metrene foran skituppene, men mosjon bör en jo ha. De andre har forresten ligget i posen hele dagen. Naturligvis var jeg klissvåt ved hjemkomsten. Og ingen anledning til å bli tørr igjen. Den fordömte skodda!

Torsdag 1. august.

Ligger her på 3dje dögnet nå. Nesten alt i teltet er vått. Soveposenø kan vris nedentil, snart er den vassen over det hele. Bladene i dagboken klistrer seg sammen. De andre har det på samme måten. Allikevel er humöret bra. Noen av oss laget stenrullingskonkurransen fra Sofias ende i ettermiddag, mens skodden var litt lettere. Det gjaldt å få de største stenene til å sprette lengst mulig bortover isen. Når en går til arbeidet med det rette alvor, gir denne sporten varme i kroppen!

Fredag 2/8.

Ved reveljen imorges kl. 5 endelig klarvær! Nå har vi ligget på is bokstavelig talt i $3\frac{1}{2}$ dogn og er gla over å få röre på oss igjen. Det ble tilslutt en både våt og kall fornøyelse. Gulvpresseningen holder seg jo ikke tørr svært lenge, og ellers har vi ikke stort å legge under oss.

Vår forlatte leir frembød et komisk syn: Innenfor de to fir-kantede teltplasser sås dype avtrykk i isen av 7 menneskelige skikkelser; de sværvektigste og varmblodigste hadde smeltet flere desimeter nedunder overflaten regnet ved tyngdepunktet.

Det var ikke fritt vi hakket litt tenner av og til. Men rart nok har en ikke noe vondt av all denne væten. Tvertimot. Forkjølet blir en jo ikke heroppe, basiller og denslags djevleskap forekommer ikke i Spitsbergens klare luft. Det sies at klimaet her skal være ideelt for tuberkuløse. En syk deltager i den russiske Hornsund-ekspedisjon skal være blitt kurert på et par måneders sommeropphold.

Senere. Trakk nordover i 5 kvarter og så var skodden over oss igjen. Vi får rutine i å slå leir og bryte den igjen. Ut på ettermiddagen røk det opp en kraftig kuling så vi hadde litt bry med å overtale teltene til å bli hos oss. Bardunene er på den ene siden festet i sledene som står tvers på vindretningen, på den andre siden i isøkser. Skiene våre ligger rundt veggene for å tette.

Lördag 3/8.

Solskinn igjen og oppbrudd. Etter en times slit i temmelig tungt føre slo vi leir, var fjerde på breturen, i vel 500 m høyde etter barometret. Har nå nådd 1ste breskille og får altså heretter endel nedoverbakke. Telt dørene vender nå nordover mot Torells bre, som vi herfra har ganske god oversikt over. Toppene omkring Hornsund begynner nå å forsvinne. De skjules av nærmere liggende fjell. Hohenlohe er borte. Antagelig har vi nå gjort unna en tredjepart av veien til Bellsund.

Kl. 6 em. dro Aksel og jeg avgårde for å bestige en topp nord for Tones Fjell. Ble stanset av en dyp isbotn, full av svære sprekker. Å omgå botnen ville bli en lang tur. Da fjellet dessuten var temmelig stygt, oppga vi å bestige det og nøyet oss med å fotografere landskapet fra to stasjoner på fjellryggem mot Werenskiolds bre. Kl 2 natt oppbrudd igjen. Det gikk nå kjapt nedover bakke på det herligste skare-

före, måtte "stå sneplog" alle mann på siden av sledene for å bremse på farten. Breen var ualminnelig fin, så vi på et par timer la henimot en mils vei bak oss. Men da var vi også 150 meter lavere enn leir 4. Tilköys 6 morgen.

Söndag 4. august.

Våknet kl. 3 em. Ordren lød på bestigning av "sydöstre hörnefjell for Torells bre vis a vis Raufjellet." Aksel og Lysen ordnet med instrumentene. Imens studerte jeg fjellet best mulig med kikkert. Det så ikke helt greit ut. Skituren bort til fjellfoten tok 3 kvarter. Vi gikk rett på, tvers over et stygt sprekkeparti. De største sprekkene kunne vel være en 30-40 meter dype. Isen var aldeles gjennomfuret på kryss og tvers. Fremkomsten gikk over skrøpelige isbruer og smale passasjer - ofte bare et par meter brede - som sprekkene levnet. Det var mest som å vandre i en labyrint. Undertiden måtte vi snu (lettere sagt enn gjort!) og finne andre "bruer" hvor "veien" endte i en sprekke. Det gjorde ikke vår marsj behageligere rett som det var å höre knaking og braking i isen dypt nedenunder oss. Sparte tid ved å velge denne ruten, men var gla da vi vel var over.

Först bar det omtrent 100 meter oppover i ur. For å komme videre måtte vi passere en bratt skavl, bare blåisen. Hugget 180 trappetrin på skrå oppover. Det var så bratt at selv de minste iskorn kom på farten. Heldigvis slo vi ikke fölge: skavlen endte i et hundremeters stup nedentil. Pustet lettere da vi igjen hadde "fast fjell" under föttene. Det siste stykke tiltopps var heller ikke noe for svimle folk, det gikk langs en skarpkantet egg som mot vest gikk ende ned mot breen.

Selve toppen var rommelig. Vi skyndte på med observasjonene, da skodden kom settende fra havet igjen. Bygget en varde 2-1/4 meter høy. Mens vi holdt på med det, fikk vi se "Brockenspökelset": Solen projiserte oss tre og varden mot tåkeveggen noen hundre meter i syd. Våre kjempemessige silhouetter var omgitt av 2-3 praktfulle regnbuefargede glorier. Vi oppførte et helt kino-drama i vår glede over synet.

Skade at ikke flere kunne nyte den sjeldne forestilling.

Skodden var venligsinnet og letnet så vi kom oss ned igjen uten viderverdigheter og tilbake til leiren. Hjemme 1 natt. Det var da en 3-4 kuldegrader og vi var litt slitne etter turen. Men inne i det varme telt ventet oss den lifligste sviskegröt med hermetisk flöte. Hoel hadde sett oss komme og overrasket oss med dette herremåltid. Hverken för eller siden er så meget sviskegröt blitt spist av 3 sultne mannfolk.

Toppen kalte vi "Vrangpeisen".

Mandag 5/8.

Startet kl. 9 morgen med kurs for et pass vi hadde sett fra Vrangpeisen. Etter vel tre timers hård jobb var vi omtrent 170 meter høyere og slo leir igjen. Föret var blött slik at sledene suget seg fast i sörpen hvergang vi tok en pust. Og det måtte vi ofte gjøre. Men turen ga appetitt: Hoel, Aksel og jeg satte tillivs 2 store bokser hermetisk kjøtt + 1 digert kokekar havrevelling. Kost for minst 8 "normale" mennesker. Dette blir mye mat-prat, men det er nå maten en lever av, endda mer her på Spitsbergen enn andre steder.

Tirsdag 6/8.

Morgentemperatur kl 10 + 5°C. Sterkt plaget av varmen inne i teltet. Besteg en 800 m høy topp vest for leiren, storslagen utsikt. Hadde bl.a. herfra förste glimt av Bell-sund, målet for alle våre strabasser. Toppen ga ikke store plassen for instrumentet. Det sto omtrent 3/4 meter fra et stup, 200 meter i et hopp. Hadde ikke stått rolig og observert på slikt et sted förste dag på Spitsbergen, ennsi bygget varde der. En venner seg til alt. Avgårde 1/2. Hjemme igjen 1/8.

Onsdag 7/8.

Etter et par timers sövn var vi igjen på farten. Först et opptrekk på 40 meter til et pass. Det var bratt og tungt. Sledene ble tatt i kjipp. Så ned store Torell over et nokså lumsk sprekkparti. Sprekkene var ikke åpne, men dekket av

tynne isbruer. Vi lurte oss over dem så godt vi kunne. Leirslagning midt på breen etter 5 timers trekning. Sov litt og så avgårde igjen. Henimot 11 aften opp på en ny topp.

Torsdag 8/8.

Etter 14 timers fravær er vi nå tilbake ved teltene. De to toppene idag var stygge, forhåpentlig de værste på turen. Den første gikk endda an. Men det vet jeg at Besseggen er et bredt platå i forhold til dette takkede knivbladet, Aksel og jeg klorte oss oppover idag. Topp nr. 2 var værre. Selve den øverste spiss var ubestigelig, vi nøyet oss derfor med en litt lavere bi-topp, som trigonometrisk var av omtrent samme verdi. Men også denne var ille nok. For å komme inn til fjellet måtte vi over endel stygge hengesprekker. To ganger brast brucne bak oss. Forresten gikk det greit oppover uren til vi var like under toppen. Den var aldeles råttent, løse blokker alt ihop, så himlen tvert gjennom den på flere steder. Men opp kom vi da på sett og vis. Den øverste blokken var delt i to, tilsammen dannede delene et skråplan omkring $1\frac{1}{2}$ meter i firkant. Mot syd bar det loddrett ned mot breen, et stup på ca. 300 meter. Fikk omsider stillet opp teodolitten og gjort mine observasjoner. Men høy i hatten var jeg ikke der jeg stod med ryggen mot stupet på en utoverhengende løs blokk og siktet inn toppene nordover! Hjertet følte beklemmende langt oppe i halsen. Når så av og til en sten løsnet i uren like under oss, måtte jeg bite tennene godt sammen for at det ikke skulle sprette helt ut og slå følge med stenen nedover. Arbeidet tok dobbelt så lang tid som vanlig. Det var ikke fritt for at knærne skranglet litt mot hverandre på hjemturen.

Fredag 9/8.

Oppe igjen 3 natt. Skodde og bitende kalt. Det er ikke alltid at lovåtter kommer så godt med midtsommerstid. Fulgte Hoels og Kollers skispor fra igår opp på skillet mellom Torell- og Recherchebreen, hvor vi nettopp har slått vår 8de leir like under varden som Hoel bygget igår.

Lördag 10/8.

Skodde og nordenvind. Til frokost kokte Hoel en "patentgröt", hvis egenartede sammensetning ikke bør gå i glemmeboken: 2 liter smeltet is, 1/4 boks kondensert melk, 25 toppede spiseskjeer havregryn, 3 handfulle do. mel, 1 plate sjokolade. Hvalfett og sukker i uanede kvantiteter. Rosiner og tørrede frukter ad libitum. - - -

Da vi ut på ettermiddagen var friske igjen, dro 5 av oss opp til Hoel-varden for å bygge den større. Den ligger ca. 560 m.o.h. og ses utmerket både fra Bellsund og fra havet i vest. Etter 7 timers arbeide var den ferdig. Med sine 3 meter høyde og 2,5 meters tverrmål er den utvilsomt Spitsbergens største varde. Svenskevarden som de Geer bygget på Mt. Swanberg er litt høyere, men mindre av kubikk. Nasjonnens øre var reddet.

Søndag 11/8.

Skoddem like tett over breen, men oppe ved varden var det delvis klart. Endel av oss ville fortsette byggevirk-somheten for å redde øren også hva høyden angikk, men en utål-lelig sur, rå blåst umuliggjorde arbeidet. Meislet inn "1918" på en stor sten midt på lesiden og la igjen en flaskeseddøl med vardens tilblivelseshistorie og byggmestrenes navner. På Luvart side var "kjempevarden" - som vi kalte den - tett besatt av horisontale isnáler, 15-20 cm lange, dannet av den iskolde, fuktige nordost i løpet av de par timer vi var deroppe.

Mandag 12/8.

opprant og sluttet med tett skodde. Tenk skodde! Lå i posen hele dagen. Spiste, pratet, røykte, skrev, sov.

Tirsdag 13/8.

Et natt lettet skodden og vi med den. Axel og jeg på ski vestover til en nunatakk mellom to av Torells utløpere i Dunderdalen. Under en rast ved fjellfoten fikk vi øye på en liten mørken taustump. Øyensynlig hadde her vært folk før engang. Men hvem? Etter litt leting fant vi også en tom på-

tronhylse, litt råttent lerret og noen rustne blikkstrimler. Tok med endel av sakene hjem etter å ha gjort oss ferdige på toppen.^{x)}

Tilbake i leiren ca. 6 em. Litt etter kom skodden sigende vestfra igjen.

Onsdag 1. august.

Har nettopp slått vår 9de leir under en nunatakk, omtrent en mils vei fra Bellsund. Klarvær igjen og bra føre. Besteg en av toppene på østsiden av breen, min høyeste stasjon på hele turen (henimot 1000 m over havet). For ordens skyld får også denne gang berettes at tåken kom mens vi var på topp og tvang oss til en meget forsiktig nedstigning. Etter en del tull fant vi skiene igjen ved fjellfoten og kom oss tilslutt hjem til leiren etter sporene fra fremturen.

Torsdag 15. august.

Vel 4 ettermiddag forlot vi vår siste leir på isen. Det gikk nå nedover hele tiden, men turen var allikevel drøy. Og det gjaldt å henge i, Etter avtalen skulle jo ekspedisjonens 3 partier samles ved Bellsund idag. Vi merket snart at vi nærmet oss havet: Breoverflaten ble bløtere og bløtere og tilslutt sank både vi og sledene dypt nedi sørpen. Etter et par timers slitsom brøyting ble isen fast og hård igjen, men til gjengjeld motbytelig småkupert eller "tuet" som fagfolk kaller det. Og tuet is er nesten verre enn sørpe. Sledene er jo like tunge som før, alle stenprøvene mer enn oppveier vår fortærte proviant. Når så en slik slede lastet med henimot 350 kg. står og vipper oppe på toppen av en istue og truer med å gå på nesen ned i en forsenkning eller trekke mannskapet ned i en sprekke, får en sannelig bruke både vett og armer og ben om det skal gå bra. Det gikk bra. - Etter henimot 5 timers sjau gjør vi holdt nær brefronten. Like ved der vi stoppet, bare et halvt hundre meter borte, går en veldig kalv utfor: Ser plutselig isen løsne etter en sprekke og langsomt

x) Da vi traff Werenskiöld igjen, sa han at det sikkert måtte være noen levninger etter G.A.Nordenskiölds ekspedisjon i 1890-årene. En av deltagerne, svensken Björling, var blitt etterlatt i et telt på grunn av utmattelse, bare forsynt med en haggelbörse, litt hermetikk og noen skonrokker. Han ble senere reddet av norske fangstfolk.

velte ut i fjorden. Et dommedagsrabalder understreker til overflod at en brefront ikke er et sted man bør slå seg til ro på lenger enn nødvendig. Vi drar sledene ned til foten av fjellkjeden vest breen, der risikerer en iallfall ikke å velte på sjøen.

Der hører vi motordur fra fjorden! Og litt etter ser vi mastetoppene på Landsing bak en odde, der svinger den i en flott bue inn mot oss. Vi hilser den med børseskudd. Nå spør det bare om ropartiet er kommet vel fram.

Underlig å se folk igjen. Kaptein Røvig forekommer oss så uendelig fin med sin hvite snipp. Vi svarte, fæle skjeggete brefolk blir bare stående og glo og måpe over slik en åpenbaring fra en mere sivilisert verden. Svarte og skjeggete ja, - vask og barbering forekommer ikke på slike turer. Bokstavelig talt ikke. Det anses tradisjonsmessig som unødvendig luksus. Dertil kommer at huden i det intense sollys døgnet rundt og den skarpe luft ikke tåler vann. Hoel sier at særlig ansiktsvask under slike omstendigheter kan medføre uhyggelige konsekvenser i form av storm og skodde. Følgelig bør man også av den grunn være renslig med største forsiktighet. - - Så uvant er det å se "folk" igjen at vi først langt om lenge husker på å spørre etter nytt. Jo, vi får nyheter:

Tyskerne får juling, hele vestfronten på vill flukt. Hjemme i Norge raser "Spansken". - den vi såvidt hadde hørt tale om før vi drog nordover. Helt opp til Spitsbergen er sykdommen kommet med kullbåtene. Alle ombord på Landsing har vært angrepet, ble smittet i Advent bay. "Trådløsen" i Green Harbour er delvis stengt av samme grunn. Og Czaren er myrdet, flyvebaronen Cederström omkommet - - - for en jammerdal å vende tilbake til. Alt dette og meget mer hadde vi vært så velsignet utvitende om på vår ferd over isen.

Vi fikk ikke lang tiden til å fordøye nyhetsstoffet. All bagasjen, sleder, ski, teltutstyr, instrumenter, stenkasser osv. måtte bæres fra breen ned på stranden, lempes ombord og stues. Ferdig med det smakte det unektelig bra å få sitte ned å ta for seg brever og aviser hjemmefra, som Landsing hadde hentet i Advent bay.

Landsing setter igjen motoren igang og runder neset. Og derinne på stranden under Observasjonsfjellet ser vi to små hvite tingester: Werenskiolds og Solheims telter! Presis som rutebåter var de kommet etter 3 ukers arbeide, slit og farer. For en slik rotur langs Spitsbergens mestendels utilgjengelige kyst er ingen spøk, selv på sommertid. Tenk bare på de kilometerlange brefrontene.

Et gledelig gjensyn! Så er da hele ekspedisjonen samlet igjen og alt er gått glatt og etter programmet. Ikke ett uheld av betydning. Men så er det ganske sikkert meget få, om overhodet noen arktiske forskere, som har Hoels erfaring i og evne til å lede slike ekspedisjoner.

16. august.

Hvile og vaskedag. Allikevel bröt ikke noe uvær lös. "Merkverdig - men dog sant", som Ole Tobias sa.

17. august.

Ombord på Landsing. Forlot Recherche bay ved middagstider etterlatende Koller, Solheim og Holst, som skal söke å avslutte målingene deromkring. Er nå i Green-Harbour etter 10-12 timers tur. Stygt hull. Telegrafien hadde ikke hört nytt fra Norge siden lte. Skrev oss inn i stasjonens "fremmedbok". Förste navn i den: Fridtjof Nansen. Andre kjentfolk: Schackleton, Filchner, Ernest Mansfield, de overlevende fra Schröder-Strantz'-ekspedisjonen osv. En fæl hvalfangststasjon og en rekke anneksjonsskilter pryder strandbredden. Telegrafens hus trivelig men betjeningen må ha det nokså ensomt.

18. august.

förste-söndag i Advent (bay).

Hit var det bare en 4-5 timers reise. Har nettopp vært en tur oppe i Longyear city, "Store Norskes" grubeby og Spitsbergens "hovedstad". (Bör den ikke ha et mere norsk navn?) Spansken på retur nå. På det værste var bare 30 av 300 mann friske. Etpar döde. Byen: En eneste lang gate - uopparbeidet - hus på

begge sider. Foruten ingeniørboligen og brakker m.v. er her postkontor, trådløs (understasjon av Green-Harbour), butikk, sykehus og selvfølgelig kino.

Bebyggelsen ligger et stykke oppe i dalen og ses ikke fra laste-kaien, hvormed den er forbundet med en skinne-gang. Fra kaien fører også en 1200 meter lang taubane opp til grubene. I år (1918) har selskapet skipet 40 000 tons, men produksjonen skal søkes ørevet opp i det mangedobbelte. Store nyanlegg er planlagt.

Arbeiderne skal ha en ganske bra fortjeneste, og da det jo er meget lite å øde gods og gull på, legger mange seg opp en pen spareskilling den tid de er heroppe. Dette gjør vel også sitt til at så mange av dem holder ut i årrekker uten å besøke Norge.

Av praktiske grunner har selskapet sine egne pengesedler fra 10 øres og oppover. De gjelder bare på stedet og for en sesong, ad gangen.

Landskapet i traktene omkring Isfjorden minner ikke meget om Sydspitsbergen. Mens alle dalfører der var dekket av veldige isbreer på hundreder av meters mektighet, er Adventdalen gressbevokset, men vegetasjonen virker brun på avstand. En sterkt forgrenet elv sender isvann fra høyere-liggende breer langsomt ut i fjorden. På begge sider av dalen høye "tempelfjell", hvor kull-lagene ses som horisontale sorte striper i mange etasjer over hverandre. Minner om fortidens tropiske plantevekst.

19. august.

Har nettopp sagt farvel til Noel og de andre. Landåsing drar nå ut på nye undersøkelser, mens jeg blir tilbake her som pensjonær i ingeniørmessen og venter på skipsleilighet hjem til Norge.

20. august.

Uvant å sove i seng og lakener. Lengtet etter teltet og posen. Styrtregn hele dagen, første virkelige nedbør siden vi forlot Norge.

21. august.

Beså grubene. Hilste på ingeniör Johnson, leder av en svensk ekspedisjon som hadde ligget i Clas Billen-bay og lett etter kull og fosforit. Det siste hadde de visst ikke funnet meget av: 4 av hans 5 geologer var blitt liggende igjen i Tromsö av spansken, "og det var just de enda som visste hur fosforit såg ut".

22. august.

Ombord på S/S Spes for sydgående.
Farvel Svalbard !